

Gemeente
ROZENDAAL

Nabij & betrokken

De Rozendaalse visie op het sociaal domein & publieke gezondheid
2024-2028

20 februari 2024

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 De kracht van klein in het sociale domein.....	3
1.2 Domein in verandering, met toenemende complexiteit en kosten	3
1.3 De kwetsbaarheid van klein en de samenwerking met de gemeente Rheden	3
1.4 Visie op het sociaal domein & publieke gezondheid: focus voor het goede gesprek.....	4
2. Onze context	5
2.1 Demografische kenmerken	5
2.2 Gezonde gemeente	6
3. Ambitie richting 2028	7
3.1 Wat willen we bereiken?	7
3.2 Uitgangspunten in onze inzet & onze samenwerkingsrelaties	7
4. Focus aanbrengen	9
4.1 Focus op inhoud	9
4.2 Focus op doelgroepen	10
Bijlage 1: Wettelijk kader	12
Bijlage 2: Nadere analyse kenmerken en voorzieningengebruik	12
1. Wmo	12
2. Kinderen en jongeren (jeugdhulp)	14
3. Stapelen van voorzieningen	15
5. Publieke gezondheid	17
6. Algemene en overige kenmerken	19
Bijlage 3: Regionale samenwerking.....	20

1. Inleiding

1.1 De kracht van klein in het sociale domein

Rozendaal is een gemeente waar het prettig wonen en leven is. Een gemeente waar de meeste inwoners voldoende mogelijkheden hebben om deel te nemen aan de samenleving en er voor anderen te zijn. Werk, onderwijs volgen, vrijwilligerswerk doen of mantelzorg bieden: de meeste Rozendalers kunnen, willen en doen dat ook. We zijn, als gemeente en gemeenschap en als inwoners onderling, met elkaar in verbinding; *wendbaar en nabij*. De gemeente zorgt, samen met de ketenpartners, voor een goede sociale basis met een veilige, groene en gezonde leefomgeving en voorzieningen die hieraan bijdragen. Maar soms lukt het even niet, of is extra hulp nodig. Dan is de gemeente er voor inwoners. Met een duwtje in de rug, met hulp en ondersteuning op maat. Dat noemen we het 'sociaal domein': alle inspanningen die de gemeente met de partners verricht op het brede terrein van (publieke) gezondheid, zorg & welzijn, zelf- en samenredzaamheid, werk & (inkomens)ondersteuning.

1.2 Domein in verandering, met toenemende complexiteit en kosten

Het sociaal domein wordt steeds complexer voor gemeenten. Dit komt door een groeiend pakket van taken en verantwoordelijkheden, onvoldoende continuïteit in de lange termijnvisie¹ vanuit het Rijk en toenemende eisen die onder andere de Rijksoverheid stelt aan de uitvoering. We zien daarbij landelijk dat – hoewel er ook heel veel goed gaat – de resultaten van onder meer de decentralisatie van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet naar gemeenten in 2015 achterblijven bij de verwachtingen. De ondersteuning van kwetsbare inwoners of gezinnen met multi-problematiek is niet op orde.² We zien bovendien dat, ook in Rozendaal, steeds meer inwoners een beroep doen op sociale voorzieningen, met name de jeugdzorg. Dit past in een landelijke trend. Kreeg rond de eeuwwisseling nog 1 op de 27 kinderen jeugdzorg, bijna 25 jaar later gaat het (landelijk) om bijna 1 op de 7 kinderen.³ Ook neemt het aandeel ouderen in de bevolking toe, een landelijke trend die ook in Rozendaal zichtbaar is. Dit heeft gevolgen voor de vraag naar (gezondheids)zorg en maatschappelijke ondersteuning. Daarbij – en daardoor – staat de betaalbaarheid van alle voorzieningen en specifiek de betaalbaarheid van zorg landelijk in toenemende mate onder druk. Landelijk zijn er meerdere programma's gestart om het sociaal domein te herijken en de problemen, zoals toename zorg, personeelstekort en betaalbaarheid aan te pakken, zoals het Integraal Zorg Akkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) 2023-2026 en de Hervormingsagenda Jeugd 2025 e.v. Belangrijke stappen op weg naar waar we het uiteindelijk voor doen, landelijk én op de schaal van Rozendaal: ondersteuning van hen die het nodig hebben, gedurende de tijd dat het nodig is, met maatregelen en voorzieningen op maat.

1.3 De kwetsbaarheid van klein en de samenwerking met de gemeente Rheden

In onze gemeentelijke begroting is ca. 45% gereserveerd voor uitgaven in het brede sociaal domein (inclusief onderwijs, sport en welzijn en publieke gezondheid). Dat is in vergelijking tot andere

¹ Zie bijvoorbeeld *Boemerangbeleid: over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid*, PhD-Thesis van S. Stellaard, maart 2023.

² Zie bijvoorbeeld SCP, *Sociaal domein op koers?*, Kromhout, Van Echtelt en Feijten, november 2020.

³ Nederlands Jeugdinstituut (NJI), *Andere kijk op groeiend jeugdzorggebruik*, Van Yperen, Hofstede, Hageraats en Van de Maat, april 2023, p. 5-6.

gemeenten laag en gerelateerd aan de sociaal economische status-score (SES⁴). We willen dat onze inwoners, ondanks de relatief gunstige uitgangspositie, toegang hebben tot de wettelijke (basis)voorzieningen. We willen zorg en ondersteuning op maat leveren waar nodig. Dat vraagt van onze organisatie dat we weten wat er speelt, ook landelijk. Dat vraagt ook dat we soms signalen geven aan de VNG of Rijksoverheid over hoe voorgenomen veranderingen of (verantwoording over) regelingen uitwerken voor kleine(re) gemeenten.⁵ Veel van de uitgaven die we doen worden gedekt door specifieke uitkeringen (Spuk's), waarbij we de bestede middelen correct moeten verantwoorden. Met hoge administratieve lasten tot gevolg, juist ook voor kleine(re) gemeenten. Al met al vragen de ontwikkelingen en opgaven veel, te veel, van een kleine ambtelijke organisatie.

De kwetsbaarheid die dit met zich meebrengt is geen nieuw gegeven. Juist daarom werken we samen met regiogemeenten in verschillende gemeenschappelijke regelingen op het sociaal domein⁶ en in het bijzonder met de gemeente Rheden. De uitvoering van diverse regelingen in het sociale domein (voorzieningen op basis van de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet) worden al jarenlang verzorgd door de gemeente Rheden, op basis van een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Praktisch is daarin al langer de afspraak dat we ook in het onderliggende beleid dat van de gemeente Rheden volgen. Om te realiseren dat we ook in de toekomst de inwoners van Rozendaal goed kunnen blijven bedienen is in september 2023 (in goed overleg met de gemeente Rheden) bestuurlijk het besluit genomen om met ingang van 1 maart 2024 de advisering over het gehele beleid in het sociale domein door ambtenaren van de gemeente Rheden te laten verzorgen. De hiervoor benodigde afspraken worden in het eerste kwartaal van 2024 geconcretiseerd. Dit geeft een positieve nieuwe impuls aan het langjarig partnerschap tussen de buurgemeenten Rheden en Rozendaal.

1.4 Visie op het sociaal domein & publieke gezondheid: focus voor het goede gesprek

Rozendaal blijft als zelfstandige gemeente verantwoordelijk voor zowel beleid als uitvoering in het brede sociaal domein, ook daar waar we overeenkomen dat Rheden taken voor Rozendaal uitvoert. Om met Rheden op ambtelijk en bestuurlijk niveau met regelmaat het goede gesprek te kunnen voeren, formuleren we in deze notitie onze focus voor de komende jaren. Hoe kijken we naar gezondheid, zorg, welzijn en ondersteuning op de schaal van ons dorp? Welke accenten willen we leggen in de inzet in Rozendaal? Hoe kunnen die ingepast worden in de opgaven die Rheden formuleert? Hoe maken we dat zichtbaar voor Rozendaal en hoe sturen we daarop in samenwerking?

Waar gaat deze visie over?

Deze visie heeft ten eerste betrekking op het 'smalle' sociaal domein, de drie decentralisaties sinds 2015: de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo2015), de Participatiewet (incl. armoedebelief) en de Jeugdwet. We betrekken daarnaast in deze visie ook alle wettelijke verplichtingen rond onderwijs (onderwijsachterstandenbeleid, Wet Passend Onderwijs, Onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer etc.), de regels rond inburgering van nieuwkomers (de Wet inburgering), de Wet op de schuldhulpverlening en de Wet schuldsanering, en de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc), de bibliotheekvoorziening (Wsob) en het beweeg- en sportbeleid. Daarmee bestrijkt deze visie de volle

⁴ De SES is een door het CBS opgestelde maatstaf die inzicht geeft in de relatieve welvaart en opleidingsniveau van een wijk, buurt of gemeente. Deze score combineert gegevens over welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktaandeel om een algeheel beeld te geven van de sociaaleconomische situatie. De SES-score geeft in één oogopslag weer hoe een specifieke gemeente, wijk of buurt scoort ten opzichte van andere vergelijkbare gebieden op deze drie belangrijke elementen van de sociaaleconomische status. Een hogere score duidt op een welvarender en/of hoger opgeleide bevolking met een langduriger arbeidsverleden. De SES-score van Rozendaal ligt hoger dan die van gemeenten in dezelfde grootteklasse (< 25.000 inwoners) en fors hoger dan het Nederlands gemiddelde.

⁵ Dat doen we onder andere via het netwerk van de K80. Eén van de onderwerpen in de meerjarenagenda van de K80 is het sociaal domein, specifiek de onderwerpen preventie en vroegsignalering.

⁶ Met name de MGR sociaal domein, een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling waarin 11 gemeenten in verschillende modules samenwerken op het terrein van Zorg, Onderwijs en Participatie.

breedte van het sociaal domein.⁷ Veel van deze wettelijke verplichtingen zijn uitgewerkt in verordeningen en beleidsregels voor Rozendaal – veelal geharmoniseerd met de regelgeving in Rheden. Op sommige terreinen kent Rozendaal nauwelijks eigen beleid(sregels), zoals cultuur of sport, en trekken we geheel samen op met Rheden. Zo werken we samen in het Sport- en Preventieakkoord Rheden/Rozendaal 2023-2026. We kiezen er tot slot voor om ook de sociale publieke gezondheid (op basis van de Wet publieke gezondheid) in samenhang te zien met de andere thema's binnen het brede sociaal domein. Deze samenhang is ook duidelijk zichtbaar binnen het landelijk akkoord Gezond en Actief Leven (GALA), waar de nadruk ligt op preventie en welzijn.

Waar gaat deze visie niet over?

Het sociaal domein staat niet op zichzelf. De omgeving waarin mensen wonen en leven beïnvloedt het welzijn en het welbevinden. Deze omgeving is zowel fysiek als sociaal van aard. Het positief stimuleren van beide typen leefomgeving draagt zo niet alleen bij aan preventie en welbevinden, maar ook aan gezondheid. Het sociaal domein is daarmee ook verbonden met de ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente en met openbare orde en veiligheid. De fysieke aspecten van het sociale domein (en specifiek: van publieke gezondheid) krijgen onder andere aandacht in de eind 2024 af te ronden Omgevingsvisie, op basis van de Omgevingswet. Andere elementen van de fysieke leefomgeving die bijdragen aan ons welbevinden, zoals speelvoorzieningen voor kinderen en jongeren, de inrichting van de openbare ruimte en verdere vergroening van de openbare ruimte komen in deze visie niet of zijdelings aan de orde. Dát er verbanden zijn tussen het sociale en het fysieke domein is echter duidelijk en benadrukt de noodzaak tot integraal beleid maken.

Proces

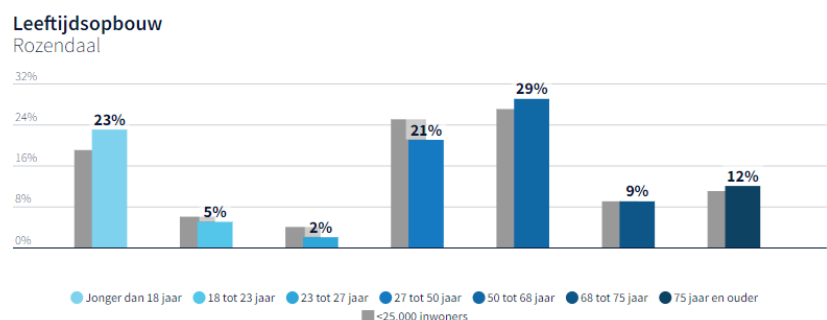
Deze visie is opgesteld in de periode november 2023 – februari 2024. In dit proces is aansluiting gezocht bij het Koersdocument Sociaal Domein 2024-2028 van de gemeente Rheden, dat in dezelfde tijd ontwikkeld werd. De gemeente Rheden is voornemens dit koersdocument in het voorjaar van 2024 vast te stellen. Hierin ligt de focus op het versterken van de samenhang en samenwerking tussen gemeente, inwoners en partners. Om dat te realiseren wordt er accent gelegd op een viertal opgaven: financiële bestaanszekerheid; sterke sociale basis; 'vitaal van -9 tot 100'; integrale wijkaanpak. Het college van B&W van de gemeente Rozendaal heeft op 27 februari ingestemd met deze visie. De visie is ter advies voorgelegd aan de Adviesraad cliënten- en inwonerp participatie Rheden-Rozendaal (Sociaal Adviesraad). De visie is op 19 maart 2024 besproken in de gemeenteraad.

2. Onze context

2.1 Demografische kenmerken

Kleine woongemeenschap

Rozendaal heeft ca. 1.750 inwoners. Het dorp telt zo'n 700 woningen. De grootste groep inwoners in ons dorp is de groep 50 tot 68 jaar (29%), gevolgd door jongeren onder de 18 (waarvan een groot deel < 12 jaar) en mensen tussen de 27 en 50 jaar (waarvan het grootste deel > 45 jaar). Zie figuur 1.

Figuur 1: Leeftijdsoopbouw, bron: CBS, 2023

⁷ Zie bijlage 1 voor een overzicht van de wettelijke basis.

Vergrijzende bevolking

In de loop der jaren vindt een verschuiving plaats, waardoor de 65+ de grootste groep gaat worden. We weten dat de meesten van hen graag zelfstandig in Rozendaal willen blijven wonen. De levensverwachting in Rozendaal is ten opzichte van het Nederlands gemiddelde hoog: 87 jaar⁸. Gegeven het feit dat onze in- en uitbreidingslocaties van zeer kleine aard zijn, verwachten we geen grote toename van het totaal aantal inwoners. Gegeven de typologie van de woningvoorraad (bijv. geen hoogbouw of appartementen, veel eengezinswoningen, al dan niet vrijstaand), verwachten we, behalve de vergrijzing, geen noemenswaardige wijzigingen in de samenstelling van de bevolking.

Nieuwe Nederlanders en vluchtelingen

Jaarlijks bieden we een klein aantal statushouders (asielzoekers met een verblijfsstatus) huisvesting. Deze nieuwe inwoners worden in de eerste periode na hun verhuizing begeleid door Vluchtelingenwerk om ze zo snel mogelijk thuis te laten voelen in ons dorp. Vanaf eind april 2023 huisvesten we tijdelijk 55 Oekraïense vluchtelingen op de locatie De Bosrank.

2.2 Gezonde gemeente

Lage ondersteuningsvraag

Rozendaal kent als kleine gemeente, met gemiddeld genomen welvarende en hoog opgeleide inwoners. De SES-score (sociaal economische status, zie paragraaf 1.3) van Rozendaal is (zeer) hoog. Dit betekent dat de meeste Rozendalers gemiddeld genomen een goede uitgangspositie hebben in het leven. Dit leidt tot een bovengemiddeld zelfredzame populatie met verhoudingsgewijs weinig ondersteuningsvragen. We lichten de ontwikkelingen op de drie decentralisaties in bijlage 2 nader toe.

Gezonde inwoners

Rozendalers zijn relatief goed gezond en bewegen relatief veel: 77% van de kinderen tussen de 4 en 12 jaar is bijvoorbeeld lid van een sportclub (regionaal Gelderland-Midden: 69%) en 51% van de 18+ers voldoet aan de beweegrichtlijn⁹ (regionaal Gelderland-Midden: 48%). Wel valt op dat het overmatig alcoholgebruik van inwoners boven 18 jaar hoog is: 22%, terwijl het gemiddelde in de regio 15% is.¹⁰ Zie verder bijlage 2.

Verbeteringen in luchtkwaliteit

Luchtvervuiling is één van de grootste vermijdbare risico's voor de gezondheid van inwoners. De impact op de gezondheid is de grootste na roken, en is vergelijkbaar met ongezond eten en onvolgende bewegen. Luchtvervuiling behoort hiermee bij uitstek tot onderwerpen waar de GGD en gemeenten in Gelderland-Midden zich in de preventie en de publieke gezondheid mee bezig houden. Onze GGD'en werken sinds lange tijd samen op het gebied van Milieu en Gezondheid. Dit leidt onder meer sinds 2014 tot een grondige analyse van luchtvervuiling en de effecten die dat teweeg brengt bij de inwoners van Gelderland. Er is daarbij in toenemende mate aandacht voor het handelingsperspectief van onze gemeenten en de provincie.

Uit de meest recente cijfers over onze regio blijkt dat de luchtkwaliteit wel verbeterd is in onze regio, maar nog niet in die mate dat voldaan wordt aan de WHO norm. In regio verband wordt onder leiding van de provincie gewerkt aan verbetering van luchtkwaliteit. Daarbij gaat het met name om maatregelen en beïnvloedingsmogelijkheden die het grondgebied van de gemeente overschrijden. Voor Rozendaal kunnen we de schadelijke gevolgen van houtstook voor de luchtkwaliteit te

⁸ Gemiddelde voor gemeenten < 25.000 inwoners is 82,5 jaar; gemiddelde Nederland is 81,6 jaar (peiljaar 2021, bron: RIVM).

⁹ Beweegrichtlijn voor volwassenen: > 150 minuten per week matig intensieve inspanning, verspreid over meerdere dagen; minstens 2x per week spier- en botversterkende activiteiten.

¹⁰ Bron: VGGM Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen, 2022. Zie: <https://incijfers.ggdgm.nl/mosaic/dashboard>

beïnvloeden door goede en doorlopende voorlichting, waarbij we naast technische informatie hoe je goed stookt inwoners ook bewust maakt van de overlast die burens kunnen ervaren door de toename van fijnstof in de lucht.¹¹

3. Ambitie richting 2028

De ambitie voor de periode 2024-2028 op het sociaal domein sluit aan bij de waarden die we in 2022 ontwikkelden, zeggend 'de ziel van Rozendaal'¹²:

- We vormen een hechte gemeenschap.
- We zijn trots op onze historie.
- We zijn dienstbaar aan elkaar en doen het samen.
- We hechten grote waarde aan ons groene karakter en natuurlandschap.
- We staan open naar de wereld om ons heen.

3.1 Wat willen we bereiken?

We bouwen aan een sterk, gezond, vitaal en veilig dorp. Een zelf- en samenredzame gemeenschap die vertrouwt op de kracht van klein. Daardoor houden we de zorg op termijn effectief en betaalbaar voor iedereen.

In de gemeente Rozendaal zijn inwoners zelfredzaam, organiseren hun leven zelfstandig en kunnen volwaardig meedoen in de maatschappij. Iedereen is in staat om te gaan met de uitdagingen van het leven. Individueel, maar vooral ook als samenleving met elkaar: inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente. Als door de uitdagingen van het leven de vitaliteit, veerkracht, veiligheid en/ of de mate waarin iemand in staat is regie te houden op het leven onder druk staat, bieden we als samenleving ondersteuning en is een vangnet beschikbaar. Een sterke sociale basis, gericht op meedoen, preventie en 'samenredzaamheid' is hiervoor het vertrekpunt.

Inwoners wonen in een omgeving waar zij elkaar makkelijk kunnen ontmoeten. De openbare ruimte maakt het mogelijk dat voor alle inwoners er ontmoeting en activiteiten kunnen plaatsvinden. Accommodaties in de gemeente zoals De Serre spelen hier een belangrijke rol in. Inwoners zijn verbonden en betrokken bij hun dorp en er zijn sterke onderlinge sociale verbanden. Inwoners kennen elkaar, hebben zorg voor elkaar en helpen elkaar. Inwoners hebben de gelegenheid om elkaar te ontmoeten en activiteiten te organiseren en zich als vrijwilliger in te zetten. Inwoners worden hierin ondersteund door een vangnet van professionele organisaties, die hun diensten leveren op maat, als nodig en niet langer dan nodig.

3.2 Uitgangspunten in onze inzet & onze samenwerkingsrelaties

We zijn een kleine gemeenschap met korte lijnen, we kennen elkaar

Rozendaal kent een sterke onderlinge samenhang, dat willen we behouden. Relatief veel mensen zetten zich in voor elkaar, doen vrijwilligerswerk in of buiten de gemeente, of zijn mantelzorger. De sterke sociale structuur willen we blijven inzetten en verbinden aan de opgaven in het sociaal domein. Er zijn verschillende buurtgroepen en verenigingen die meerdere activiteiten uitvoeren en bijdragen aan een leefbare omgeving waarin mensen omzien naar elkaar. Op sommige

¹¹ Bron: rapport *Luchtkwaliteit en gezondheid in Overijssel en Gelderland*, door het Bovenregionaal Team Milieu & Gezondheid in Gelderland en Overijssel i.s.m. Provincie Gelderland en Provincie Overijssel, december 2023 (met cijfers over 2021), te downloaden via <https://www.vggm.nl>. Zie bijv. ook <https://professionals.ggdgm.nl/voor-professionals/luchtkwaliteit>.

¹² Raadsinformatiebijeenkomst organisatieontwikkeling 18 oktober 2022 en raadsinformatiebrief organisatieontwikkeling 3 oktober 2023.

beleidsterreinen, met name duurzaamheid, zijn werkgroepen actief waarin inwoners en gemeente samen optrekken in beleid en uitvoeringsprojecten.

We willen elkaar blijven ontmoeten bij activiteiten in De Serre, het gemeentehuis, de dorpschool, de Torckschool of Kasteel Rosendaal. In het deel van het subsidiebeleid dat we lokaal blijven uitvoeren willen we deze activiteiten blijven ondersteunen. De subsidies aan instellingen en verenigingen waar Rheden en Rozendaal beiden aan bijdragen (bibliotheek, lokale omroep, cultuur etc.) zullen door Rheden worden uitgevoerd. De subsidies voor uitsluitend Rozendaalse activiteiten blijven we in Rozendaal behandelen, op basis van de uitgangspunten in ons subsidiekader¹³. Dit betekent dat we subsidieaanvragen voor (welzijns)activiteiten (meerjarig of eenmalig) toetsen aan onder meer de volgende uitgangspunten:

- de activiteiten zijn in het belang van de gemeente Rozendaal en haar inwoners en/of
- de activiteiten leiden tot een versterking van de sociale verbondenheid binnen Rozendaal en/of;
- er is sprake van een vernieuwing en/of een nieuwe manier om een activiteit te organiseren en/of;
- er geldt een wettelijke verplichting tot subsidieverlening en/of;
- de activiteiten zijn van belang in de regio en
- de subsidie is financieel nodig voor de uitvoering van de activiteiten.

We betrekken jongeren bij de gemeente en gemeenschap

De gemeente Rozendaal kent sinds 2018 een (jaarlijks verkozen) kinderburgemeester. Deze heeft een ceremoniële rol, samen met de burgemeester of een wethouder. De kinderburgemeester heeft daarnaast een inhoudelijke rol als vertolker van de belangen en meningen van kinderen en jongeren. De kinderburgemeester heeft een eigen budget. Daarmee ontwikkelt hij of zij ieder jaar een project om van betekenis te zijn; soms voor kinderen en jongeren in Rozendaal zelf, soms voor alle Rozendalers (bijvoorbeeld een zwerfafvalactie), soms juist ook voor anderen (bijvoorbeeld een sport- & spelmiddag waarbij de opbrengst naar een goed doel). Daarnaast vindt ca. twee keer per jaar een Jongerenraad plaats, waar jongeren tussen de 10 en 15 jaar welkom zijn. Onder leiding van de kinderburgemeester en de wethouder Jeugd bespreken zij projecten en thema's die op dat moment onder kinderen en jongeren leven. Het gemeentebestuur wil de Rozendaalse jeugd geregeld blijven betrekken en voeling houden met wat er nu leeft en speelt en wat er in het verleden heeft plaatsgevonden. Zo betrekken we jongeren van zowel basisschool als voortgezet onderwijs bij de jaarlijkse herdenkingen van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.

We hechten aan eenvoudige en laagdrempelige toegang

De gemeente Rozendaal voert niet zelf de regelingen in het sociaal domein uit. Uitvoering is al vele jaren belegd bij de gemeente Rheden. We willen ervoor zorg blijven dragen dat inwoners gemakkelijk toegang hebben tot de (wettelijke) regelingen als dat nodig is. Van belang is en blijft dat onze inwoners weten dat ze terecht kunnen bij het Sociaal Meldpunt en Incluzio met hun vragen en dat er een snelle reactie volgt, ook als 'de ingang voor de toegang' in eerste instantie via Rozendaal verloopt. Goede informatievoorziening via onze website en als nodig direct per mail of telefonisch via onze medewerkers helpt inwoners dan snel op weg naar het goede loket.

Incluzio is bedoeld voor vragen op het gebied van zorg, ondersteuning, welzijn, jeugd en vrijwilligerswerk. Zo nodig verwijzen medewerkers van Incluzio door naar het Sociaal Meldpunt. Incluzio is fysiek bereikbaar in Velp maar houdt maandelijks ook een spreekuur in De Serre. Bij het Sociaal Meldpunt van Rheden, gehuisvest in Velp, kunnen inwoners terecht met alle vragen over hulp bij het huishouden, woningaanpassing, vervoersvoorzieningen en hulpmiddelen.

¹³ Algemene subsidieverordening Rozendaal 2023 en Subsidieregeling Sociaal domein gemeente Rozendaal 2023-2026, te raadplegen via overheid.nl.

We leggen de nadruk op preventie

Een sterke sociale basis, één van de uitgangspunten van het Koersdocument sociaal domein van Rheden, helpt om inhoud te geven aan het adagium ‘beter voorkomen dan genezen’. Preventie is een belangrijke knop om kosten beheersbaar te houden. De laatste jaren is er, onder meer vanwege de maatschappelijke noodzaak tot een toekomstbestendige zorg, een beweging op gang gekomen naar versterking van de samenhang tussen medisch en sociaal domein en investering in de maatschappelijke basis (algemene voorzieningen). In het kader hiervan is de aanpak Gezond en Actief Leven (hierna GALA) ontwikkeld, waarbij het Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars afspraken maken om de verdere beweging naar een integraal lokaal preventiebeleid mogelijk te maken. De gemeente Rheden heeft, ook voor Rozendaal, een integraal plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering van het GALA.¹⁴ Op lokaal niveau werken Rheden en Rozendaal al samen aan preventie in het programma ‘Velp & Rozendaal Samen Gezond in 2030’.

Preventie speelt ook een rol bij bijvoorbeeld het tegengaan van hittestress. Het veranderende klimaat is van invloed op onze gezondheid. Zo leiden zomers met aanhoudende hitte tot serieuze gezondheidsklachten en oversterfte. En ze doen een aanslag op de vitaliteit van kwetsbare groepen in onze samenleving. In onze groene omgeving is hittestress van een ander karakter dan een stedelijke omgeving met hoogbouw. Toch blijft het ook in onze omgeving van belang om aandacht te houden voor met name oudere Rozendalers en hen met name via de sociale partners en via communicatie te ondersteunen bij hittegolven.

We benutten onze groene omgeving

Rozendaal is een gemeente met veel groen, zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein in de bebouwde kom en in het buitengebied. Het vele groen heeft niet alleen een functie als verfraaiing. Het heeft ook functies zoals water- en temperatuurregulatie en het bieden van leefruimte voor flora en fauna. Het bevordert ook de gezondheid van mensen en versterkt de leefbaarheid. We willen het groene dorpskarakter van Rozendaal behouden, juist ook vanuit het oogpunt van welzijn en welbevinden. Verdwijnd groen willen wij compenseren kwantitatief en kwalitatief zoveel mogelijk op dezelfde plaats. Dat willen we doen op een duurzame manier en in samenwerking met de inwoners en buurgemeenten. De in juli 2023 door de raad vastgestelde Groenvisie is daarbij leidend.

In de Omgevingsvisie¹⁵ formuleren we integraal hoe we de komende jaren inzetten op behoud en versterking van onze (groene) omgeving. We werken aan een omgeving die uitnodigt tot bewegen en waar we sportieve activiteiten die bijdragen aan gezondheid (‘vitaal van 9 tot 100’), willen honoreren. We blijven aandacht vragen voor een koppeling tussen onze fysieke omgeving en (activiteiten in het kader van) het sociale domein en publieke gezondheid.

4. Focus aanbrengen

4.1 Focus op inhoud

We volgen beleid en de aanpak van Rheden, we behouden de kracht van Rozendaal

We herkennen en onderschrijven de opgaven die de gemeente Rheden in het Koersdocument identificeert: financiële bestaanszekerheid; een sterke sociale basis; ‘vitaal van 9 tot 100’ en de integrale wijkaanpak. Binnen deze kaders en het daarbij horende beleid kunnen we werken aan een sterke, gezonde en vitale en veilige samenleving waarbij iedereen er toe doet en meedoet. We blijven

¹⁴ Vanaf 2023 gefinancierd via de brede Spuk Sport en Preventie, zie ook de raadsinformatiebrief Plan van Aanpak voor Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), 12 december 2023.

¹⁵ De Omgevingsvisie wordt naar verwachting in december 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd.

aansluiten bij de Rhedense aanpak van armoedebelief en participatie. We beantwoorden de hulpvragen van inwoners in eerste instantie via de basiszorg in algemene voorzieningen, voordat we een meer specialistische hulp inzetten. We blijven samenwerken met Rheden en het brede veld van gezondheidszorg in het project samen Gezond in 2030 waarbij de praktijkondersteuner huisartsen behulpzaam is om problemen niet te medicaliseren maar vroegtijdig te verwijzen naar laagdrempelig beschikbare hulp. We zijn alert dat de kracht en 'ziel' van Rozendaal behouden blijft: een kleine gemeenschap waarin velen zich inzetten met en voor elkaar.

4.2 Focus op doelgroepen

Als we de zelfstandige gemeente Rozendaal in de samenwerking met Rheden als een 'achtste wijk' zien, en daarin een integrale wijkaanpak nastreven, willen we voor de komende periode voor onze gemeenschap de focus leggen op drie groepen:

- ouderen: in de komende jaren wordt de groep ouderen de grootste groep (zie paragraaf 2.1). We willen anticiperen op wat voor hen nodig is;
- jongeren: de toenemende vraag naar jeugdzorg vraagt ook om analyse en duiding om eerder te kunnen interveniëren (zie ook bijlage 2);
- huishoudens met een laag inkomen (tot 120% van het wettelijk sociaal minimum): niet alle Rozendalers hebben een hoge sociaal economische status. Huishoudens waar het minder goed gaat willen we maximaal ondersteunen om te kunnen participeren in onze gemeenschap.

We lichten de drie doelgroepen in het vervolg van deze paragraaf verder toe.

Ouderen

Voor de ouder wordende Rozendaler willen we maximale ondersteuning om, indien door hen gewenst, zelfstandig en zelfredzaam kunnen blijven wonen. Daarbij is aandacht nodig voor verbinding met en in de gemeenschap om zich veilig en geborgen te weten. Het vraagt om een gezonde leefwijze waarin beweging, gezonde voeding en beperkt gebruik van alcohol worden nagestreefd.

Om zelfstandig te kunnen blijven wonen is het wenselijk dat we zicht krijgen op hun behoeften. Via het huisbezoekproject Vitaal & Veilig Thuis dat door vrijwilligers van STOER in 2024 wordt uitgevoerd krijgen we daar zicht op. Hoe is het gesteld met hun welbevinden? Hoe ervaren zij het sociale netwerk om hen heen? We willen weten of de ontmoetingsactiviteiten die we al organiseren aansluiten bij hun behoefte. Wordt er gebruik gemaakt van De Serre en/of de ontmoetingsmogelijkheden in Velp? Zijn de voorzieningen door openbaar vervoer en aanvullend vervoer goed bereikbaar? Hoe is het gesteld met een gezonde leefwijze en welke voorzieningen zijn daarin nodig? Daarin is samenwerking met het gezondheidscentrum 'Een Plus' in Velp vanzelfsprekend. Vanuit de Wet Publieke gezondheid en de Regionale visie 'Publieke gezondheidszorg Gelderland-Midden' 2021-2025 dragen we ook zorg voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg. In het bijzonder is aandacht nodig voor ouderen die psychogeriatrische zorg nodig hebben. Hoe dementievriendelijk zijn we als gemeente? En volgen we daarin de aanbevelingen van het landelijk netwerk? Welke behoefte is er aan specifieke huisvesting voor ouderen? Hoe nemen we dat mee in de Woonzorgvisie die we moeten gaan opstellen?

Op een aantal punten vinden inmiddels al activiteiten plaats en leggen we een verbinding met de maatregelen in het kader van het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Op deze onderdelen werken we samen met Rheden. Vrijwilligers zijn onmisbaar om het mogelijk te maken dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen, denk bijvoorbeeld aan de vrijwilligers die de ritten van de PlusBus verzorgen. Het is belangrijk om hen te waarderen, te behouden en te faciliteren waar nodig.

Jeugd

Voor de jeugd willen we een veilige en gezonde woon-en leefomgeving waardoor ze op kunnen groeien als evenwichtige, mondige volwassenen die veerkracht hebben om te kunnen omgaan met de uitdagingen die op hun weg komen. We willen dat voor hen en hun opvoeders laagdrempelig en snel ondersteuning beschikbaar is indien nodig. We willen ook dat het niveau van begrijpend lezen een stijgende lijn laat zien.

Uit onderzoek weten we dat jongeren en hun opvoeders meer stress ervaren in het dagelijks leven, wat leidt tot een toename van de vraag om jeugdzorg. De meeste vragen om hulp beginnen met een eenvoudig verzoek. We vinden het belangrijk dat er snel en toegankelijk gereageerd wordt op de gestelde vraag. Dat vraagt om een goede netwerksamenwerking van het sociaal Meldpunt van de gemeente Rheden met consultatiebureaus, huisartsen, scholen, kinderopvang, Inluzio en de praktijk-ondersteuner jeugd bij het gezondheidscentrum. Daarmee kunnen we voorkomen dat de vraag complexer wordt en gebruik gemaakt moet worden van de maatwerkvoorzieningen die beschikbaar zijn. We streven er naar de toenemende vraag naar hulp te stabiliseren.

We faciliteren 'Bibliotheek op School' op onze IKC Dorpsschool om de lees- en taalvaardigheid te helpen vergroten. De bibliotheek in Velp, die tevens Rozendaal bedient, organiseert ook diverse lees- en cultuurprogramma's voor kinderen en jongeren. Jongerenparticipatie vinden we belangrijk als bijdrage aan de vorming van mondige volwassenen, daarom betrekken we jongeren op meerdere wijzen bij onze gemeenschap.

Huishoudens met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum

Voor huishoudens met een lager inkomen willen we maximale ondersteuning om mee te kunnen doen in de samenleving door het volgen van onderwijs, werk en vrijetijdsbesteding. We willen dat ze goed geïnformeerd worden over de financiële toeslagen waar ze aanspraak op kunnen maken.

De gevolgen van een laag inkomen zijn genoegzaam bekend: het heeft een grote impact op welzijn en welbevinden. De laatste jaren laten zien dat we het bijstandsbudget overschrijden waardoor we een beroep op de Vangnetuitkering van het Rijk. Veel nieuwkomers, statushouders die we in Rozendaal huisvesten, beginnen ook vaak met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum. Het is belangrijk dat deze inwoners kunnen participeren in onze samenleving. Dat vraagt om een actieve en vasthoudende begeleiding om inwoners te begeleiden naar onderwijs en/of werk of een activerende vorm van dagbesteding. Een deel van deze huishoudens kennen we en bereiken we met informatie over energietoeslag, Gelrepas en andere behulpzame regelingen. Het deel van deze huishoudens dat geen uitkering ontvangt vanuit de Participatiewet is moeilijker te bereiken, maar ook voor deze groep willen we blijvende aandacht.

Tot slot

De accenten op de drie doelgroepen zijn inpasbaar in het viertal opgaven die Rheden in haar Koersdocument formuleert. Ze sluiten ook aan bij de richting die gezocht wordt in het IZA (Integraal Zorgakkoord, GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en in de Hervormingsagenda Jeugd. In deze transitie werken we samen met de regiogemeenten. In de regiegesprekken van onze gemeente willen we op kwalitatief en kwantitatief niveau volgen hoe we voor de inwoners van Rozendaal koers houden op deze opgaven.

Bijlage 1: Wettelijk kader

Onderstaande lijst dient ter illustratie van de wetten die in het brede sociale domein van toepassing zijn. De lijst is niet compleet.

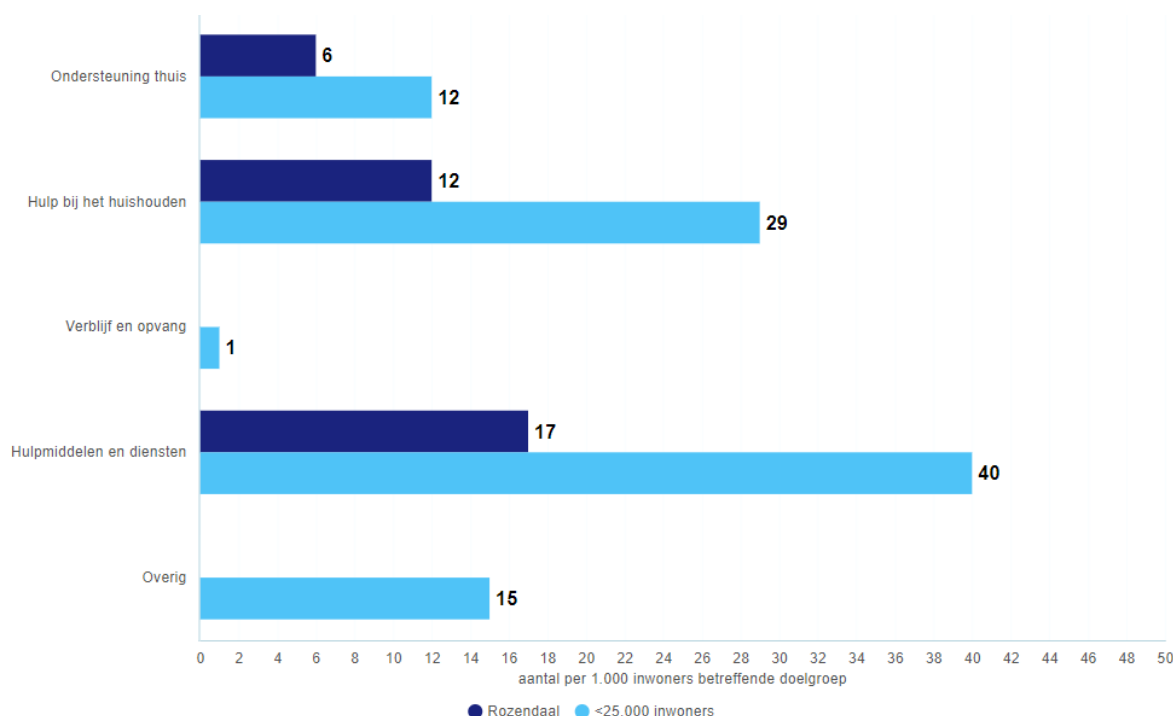
1. Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
2. Participatiewet (bijstand, bijzondere bijstand en re-integratie)
3. Jeugdwet
4. Wet verplichte meldcode huiselijk geweld
5. Leerplichtwet en kwalificatieplichtwet
6. Onderwijshuisvesting
7. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
8. Wet schuldsanering natuurlijke personen
9. Wet Inburgering
10. Wet Publieke gezondheid (inclusief Jeugdgezondheidszorg)
11. Wet Onderwijsachterstandenbeleid
12. Wet Passend Onderwijs
13. Wet regionale samenwerking voortijdig schoolverlaten (VSV)
14. Wet voor- en vroegschoolse educatie (VVE)
15. Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)
16. Leerlingenvervoer
17. Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen Wsob

Bijlage 2: Nadere analyse kenmerken en voorzieningengebruik

1. Wmo

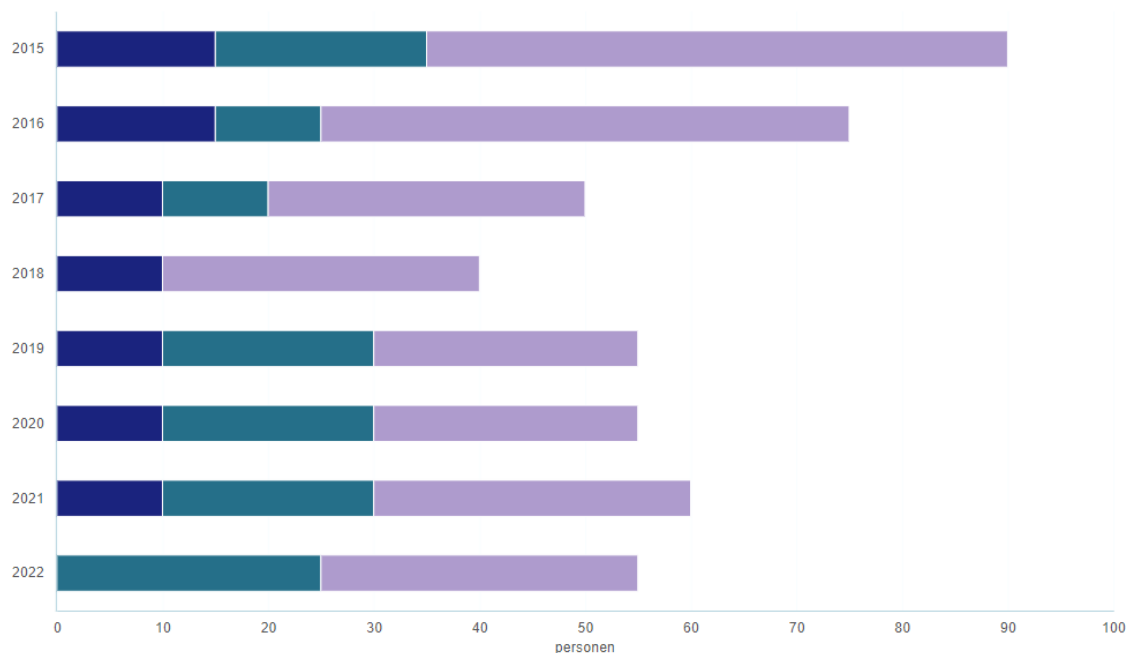
Wat betreft de Wmo ondersteuningsaanvragen zien we dat we op alle Wmo-categorieën¹⁶ langjarig (fors) lager scoren dan het gemiddelde van gemeenten < 25.000 inwoners en het Nederlands gemiddelde. In 2021 verleende Rozendaal bijvoorbeeld *per 1.000 inwoners* aan 12 cliënten hulp bij het huishouden; onder gemeenten in de klasse < 25.000 inwoners was dat gemiddeld 29 cliënten per 1.000 inwoners. Voor hulpmiddelen en diensten ging het in Rozendaal per 1.000 inwoners in 2021 om 17 cliënten, voor andere kleine gemeenten om 40 cliënten (zie figuur 2).

¹⁶ Deze categorieën zijn: ondersteuning thuis, hulp bij het huishouden, verblijf en opvang, hulpmiddelen en diensten en maatwerkarrangementen.

Figuur 2: aantal cliënten per hoofdcategorie vergeleken, aantal per 1.000 inwoners, bron: CBS Wmo-clënten, 2021

Gegeven onze geringe omvang werkt een weergave in absolute aantallen (unieke) cliënten in plaats van het aantal per 1.000 inwoners het beste om een beeld te krijgen van de Wmo-ontwikkelingen. Zo ligt het aantal verstrekkingen van hulpmiddelen en diensten (denk aan rolstoel, woningaanpassing of vervoersdiensten) sinds 2017 constant tussen de 20 en 30 unieke cliënten. Het aantal unieke cliënten dat hulp in het huishouden krijgt ligt bijvoorbeeld sinds 2019 stabiel op 20.¹⁷ (Zie figuur 3.) Ondanks de toenemende (dubbele) vergrijzing is de verwachting niet dat het aantal Wmo-gebruikers in onze gemeente sterk stijgt (zie figuur 4).

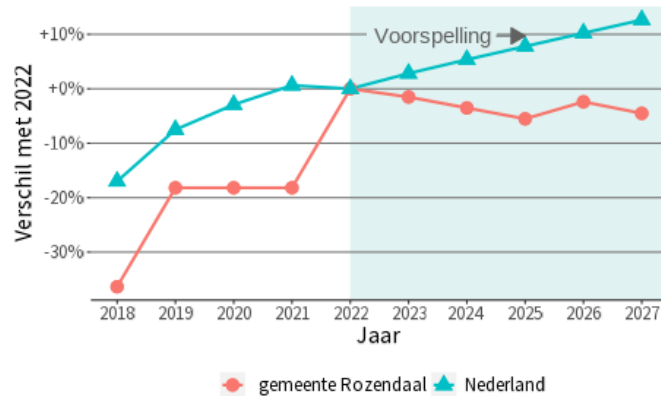

Figuur 3: aantal unieke cliënten per Wmo-categorie per jaar, bron: CBS Wmo-clënten

¹⁷ Het kan in de praktijk gaan over dezelfde mensen die zowel hulp in het huishouden krijgen, als gebruik maken van Wmo-hulpmiddelen of diensten.

Wmo voorspelmodel

Prognose Wmo gebruikers per jaar in Rozendaal

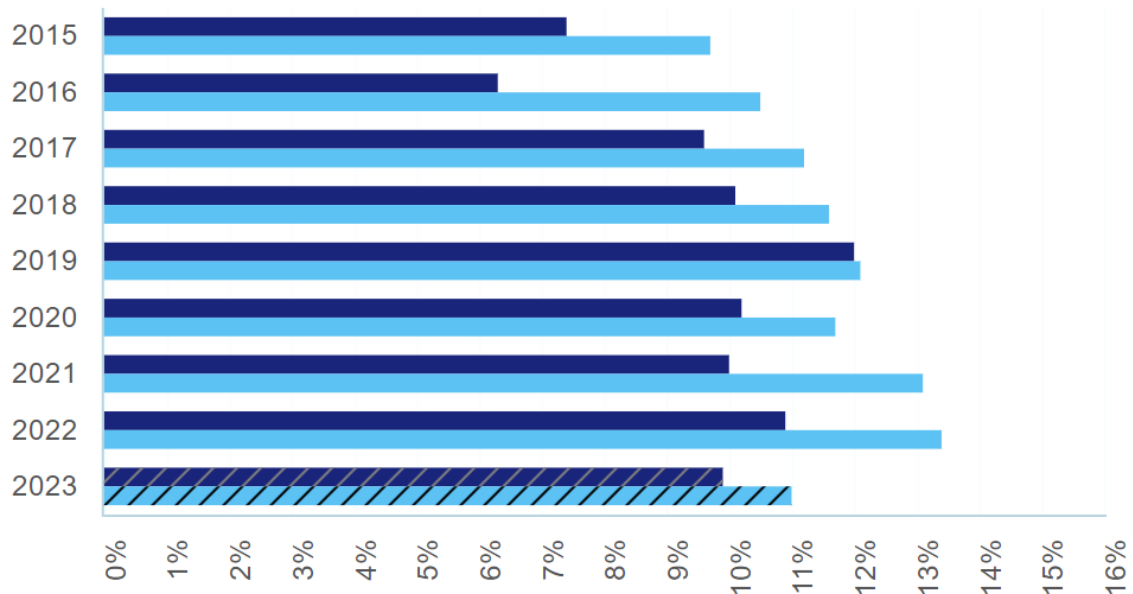
Figuur 4: prognose Wmo-gebruikers Rozendaal

2. Kinderen en jongeren (jeugdhulp)

In lijn met de landelijke trend neemt ook bij ons het aantal jeugdigen dat een beroep deed op de jeugdhulp toe. Bedroeg het jeugdzorggebruik (zonder verblijf) voor Rozendaal in 2015 nog 7,4%; vanaf 2018 ligt het consequent net onder of boven de 10% (gemiddelde in Nederland 2022: 13,4%). Zie figuur 5. Deze toename gaat gepaard met stijgende kosten.

In de toename van jeugdhulpgebruik zien we een duidelijke stijging. Dit is een landelijke trend. Ondanks de gunstige sociaal economische positie van inwoners in Rozendaal neemt de jeugdhulp onder jongeren wel toe.

De vorm van jeugdhulp die wordt ingezet, is sinds 2015 vrijwel uitsluitend ambulante (zonder verblijf). Er zijn gelukkig geen/zeer weinig Rozendaalse kinderen die (tijdelijk) uit huis worden geplaatst. We weten dat ca 20% van de ambulante jeugdzorg gaat om de inzet van behandeling dyslexie. Helaas weten we een aantal aspecten niet omdat hierover geen cijfers beschikbaar zijn, zoals het gebruik van drugs onder jongeren, of de mentale weerbaarheid en gezondheid onder jongeren.

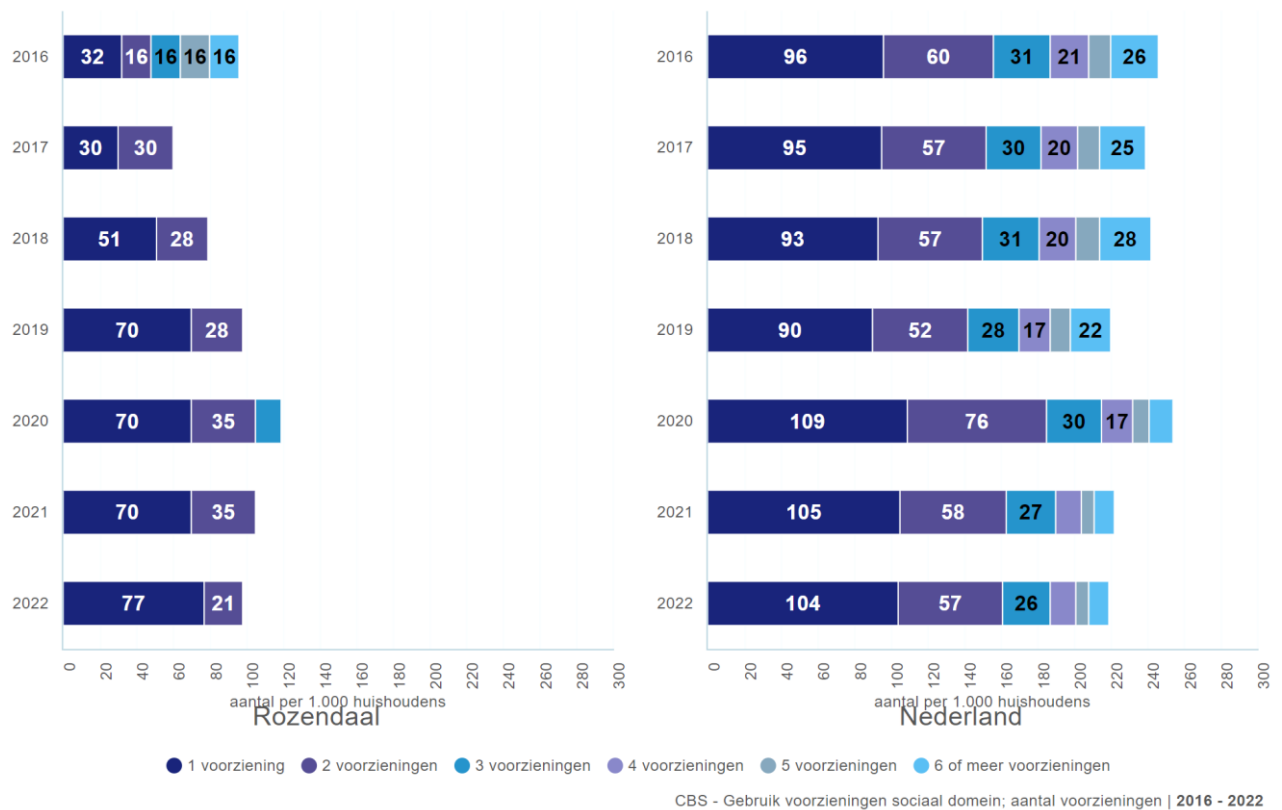
Figuur 5: gemiddeld percentage jongeren (< 18 jaar) met jeugdhulp zonder verblijf, Rozendaal vs. gemiddeld NI, bron: CBS

Kinderen in een uitkeringsgezin

We nemen in deze bijlage geen grafiek op over het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen. Wanneer er sprake is van aantallen onder de 5%, nemen landelijke statistieken dit op als 0%. Uit andere cijfers blijkt dat we jaarlijks te maken hebben met 3-5 gezinnen met kinderen die een uitkering ontvangen.

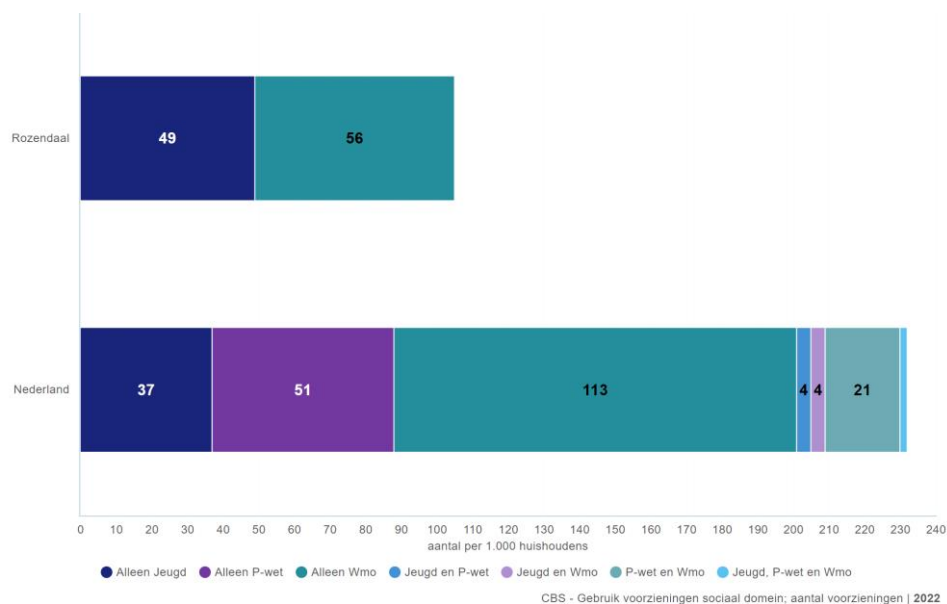
3. Stapelen van voorzieningen

In het stapelen van voorzieningen in het sociaal domein blijft Rozendaal duidelijk onder het landelijk gemiddelde. In de meeste jaren wordt door inwoners van Rozendaal gebruik gemaakt van één van twee voorzieningen tegelijkertijd. Landelijk is te zien dat zowel het gebruik van voorzieningen hoger ligt, als het aantal verschillende voorzieningen en regelingen waarvan tegelijkertijd gebruik wordt gemaakt. (N.b. de figuur vertekent, doordat als eenheid het aantal voorzieningen per 1.000 huishoudens wordt gebruikt. De gemeente Rozendaal kent in z'n geheel minder dan 1.000 huishoudens.)

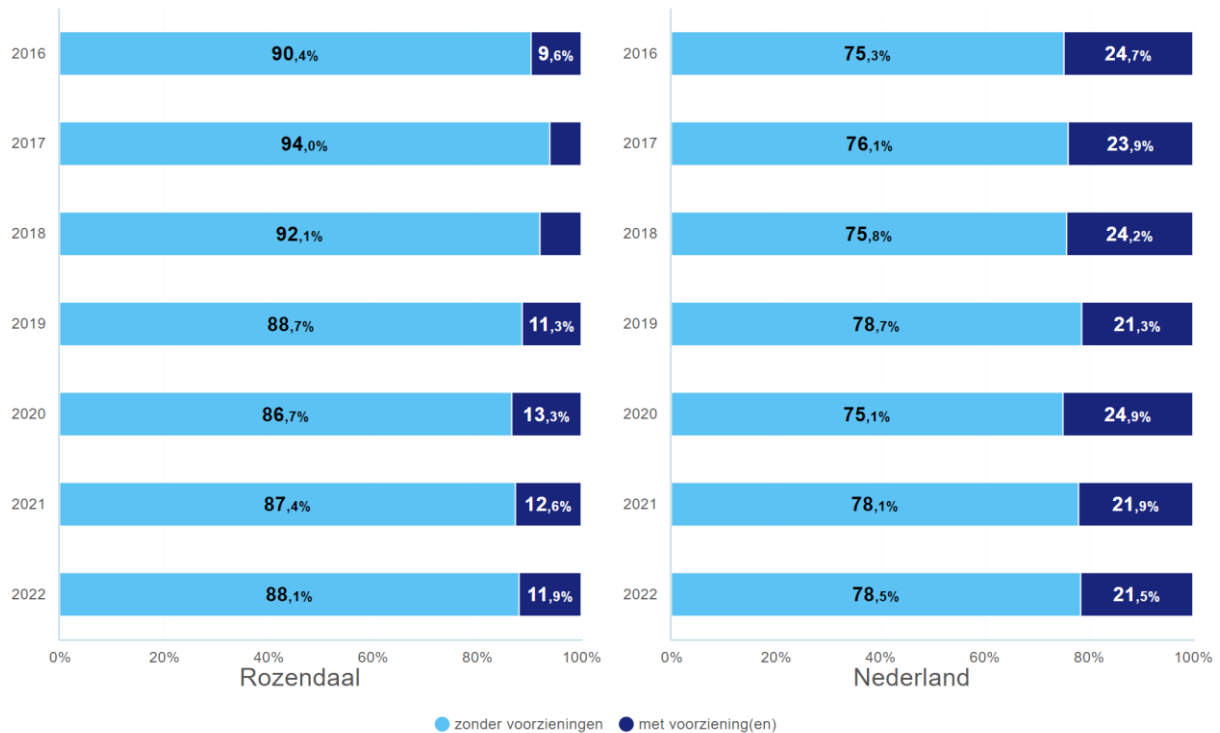

Figuur 6: stapeling voorzieningen sociaal domein, # per 1.000 huishouders Rozendaal vs Nederland, bron: CBS

Ook de stapeling per wet ligt in Rozendaal fors lager dan het landelijk gemiddelde, zo laat figuur 7 zien. In het jaar 2022 maakten Rozendaalse huishoudens alleen gebruik van óf Wmo-voorzieningen, óf Jeugdhulp.

Figuur 7: stapeling in huishoudens met voorzieningen per wet, 2022, Rozendaal vs Nederland, bron: CBS

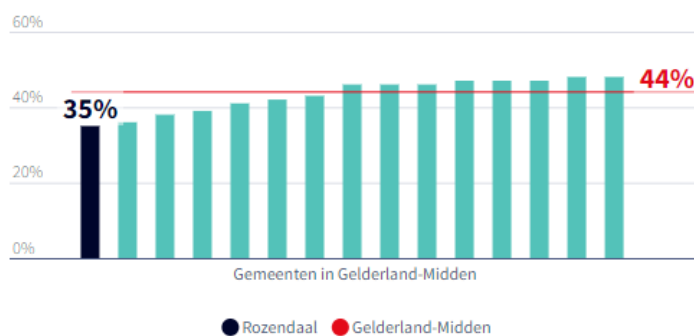
Figuur 8: huishoudens zónder Wmo voorziening en met, Rozendaal vs Nederland, bron: CBS

5. Publieke gezondheid

Alcoholgebruik

figuur 9). Het percentage overmatig alcoholgebruikers¹⁸ is (fors) hoger dan het regionaal gemiddelde (zie figuur 10), maar het aantal 'zware drinkers'¹⁹ ligt net onder het regionaal gemiddelde (figuur 11).

Drinkt niet of maximaal 1 glas per dag (18 jr of ouder)

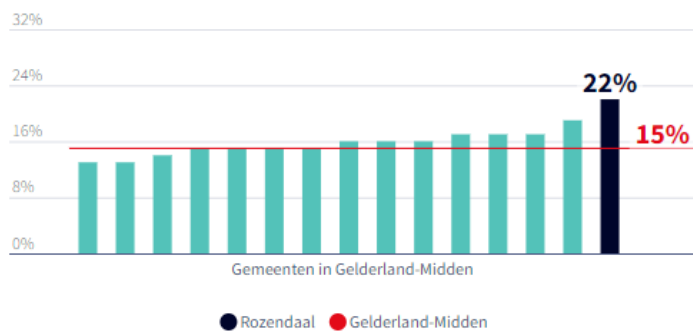
Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen | 2022

Figuur 9: niet-drinkers Rozendaal vs regio, bron: VGGM Gezondheidsmonitor 2022

¹⁸ Overmatig: meer dan 21 glazen per week (mannen) of 14 glazen per week (vrouwen).

¹⁹ Zwaar= minstens één keer per week drinken van tenminste 4 (vrouwen) of 6 (mannen) glazen alcohol op één dag. Deze groep kan overlappen met de groep 'overmatige drinkers' maar dat hoeft niet.

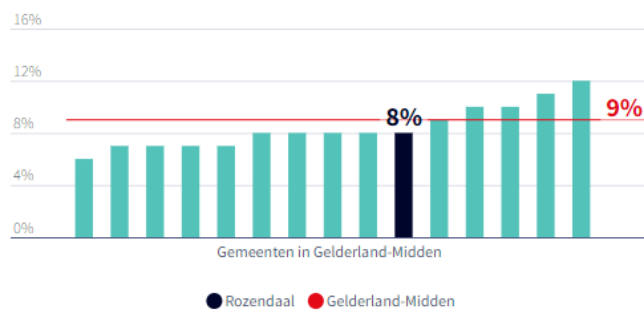
Overmatig alcohol gebruik (18 jr of ouder)

Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen | 2022

Figuur 10: overmatig alcoholgebruik Rozendaal vs regio, bron: VGGM Gezondheidsmonitor 2022

Zware drinker (18 jr of ouder)

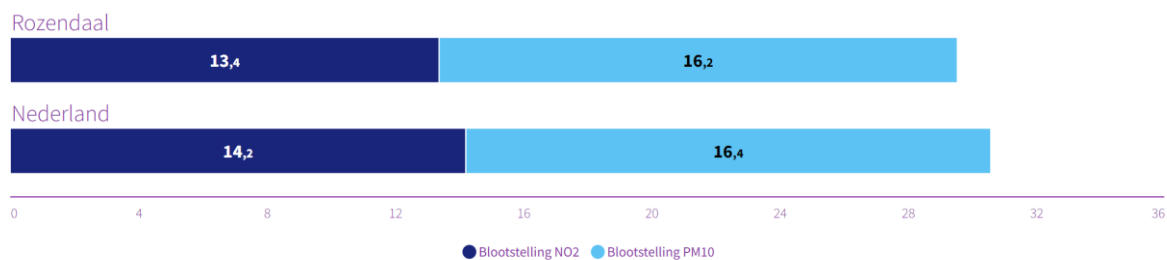

Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen | 2022

Figuur 11: zware drinkers, Rozendaal vs regio, bron: VGGM Gezondheidsmonitor 2022

Luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit
µg/m³

Figuur 12: luchtkwaliteit, bron: RIVM 2021.

6. Algemene en overige kenmerken

Woningbestand

Rozendaal kent 46 sociale huurwoningen en ruim 600 koopwoningen. De gemiddelde WOZ-waarde d.d. 1 januari 2023 geeft een beeld van het karakter van het dorp (bron: CBS- Statline).

	WOZ-waarde totaal	WOZ-waarde koopwoning	WOZ-waarde huur- woning in bezit corporatie	WOZ-waarde ei- gendom overige verhuurders
Nederland	368	439	249	323
Gelderland	365	435	236	293
Rozendaal ²⁰	750	790	372	471

Inkomen

Onderstaande tabel toont het gemiddeld vermogen per huishouden (2022) * 1.000 (bron: CBS- Statline).

	Gemiddeld vermogen	Mediaan vermogen
Nederland	309,8	135,1
Gelderland	313,0	159,0
Rozendaal ²¹	1.070,8	526,3

Eenzaamheid

Eenzaamheid

33,3%

Rozendaal

48,6%

Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Mantelzorgers

Mantelzorg verlenen

15,2%

Rozendaal

13,4%

Nederland

Meerdere bronnen | 2022

²⁰ De cijfers voor de gemeente Rheden liggen met resp. 346, 427, 229 en 260 onder het landelijk en Gelderse gemiddelde.

²¹ Voor Rheden liggen de cijfers op 281,7 gemiddeld en 109,3 mediaan.

Bijlage 3: Regionale samenwerking

Inwoners beperken zich niet tot aan de gemeentegrenzen en bewegen zich vanzelfsprekend over gemeentegrenzen heen. Met name inwoners van Rozendaal maken gebruik van voorzieningen in Velp (gemeente Rheden), maar ook in Arnhem. Ook andersom komen inwoners uit omstreken naar Rozendaal voor het groen en Kasteel Rosendaal. Binnen het sociaal domein werken we op onderdelen al intensief samen met de sub-regio Midden-Gelderland (Arnhem en omstreken, 11 gemeenten). Op gebied van de Gemeenschappelijke regeling GGD-VGGM (15 gemeenten rondom Ede en Arnhem) komen zorg en veiligheid samen. Voor de samenwerking binnen het Sociaal domein, beginnend met de gezamenlijke inkoop Wmo en Jeugdwet, hebben we een MGR (Sociaal Domein Gelderland) opgezet. De gemeenten in regio Arnhem voeren de inkoop en het contractmanagement en contractbeheer van de regionaal ingekochte zorg en ondersteuning gezamenlijk uit. Hierin zien we veel efficiency en schaalvoordelen, waarbij ook kennis en kwaliteit in de regio gebundeld zijn.

Op dit moment zijn de volgende modules verbonden aan de MGR²²:

1. Inkoop. Onderdelen die we gezamenlijk inkopen: Jeugdwet en Wmo (met uitzondering van hulpmiddelen), Beschermd Wonen en activerend werk;
2. Werkgeversservicepunt;
3. Werkgeverschap Sociale werkvoorziening (WgSW);
4. Onderwijs: het Regionaal bureau Leerlingzaken, waar de uitvoering van de leerplichtwet en de regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten zijn ondergebracht;
5. Contractmanagement Inburgeringstrajecten. Het gaat hier om het contractbeheer en contactmanagement van inburgeringstrajecten die gemeenten zelf (gezamenlijk) hebben ingekocht.

Als het gaat om Passend Onderwijs (Passend Wijs) voor het Primair Onderwijs werken we samen met: Arnhem, Rheden, Rozendaal, Overbetuwe, Lingewaard en Renkum. Voor het Voortgezet onderwijs zijn we aangesloten bij het Onderwijs Zorg Centrum (OZC) regio Zutphen.

Kortom: we hebben een sterke band met en afhankelijkheid van de samenwerking in de regio in het realiseren van onze doelen. We willen hierin een bijdrage leveren op de aspecten die van belang zijn voor Rozendaal, in het bijzonder de prioritaire doelgroepen.

²² Bron: www.mgrsdcg.nl.